

Toimittajan ja julkaisijan näkökulma Open Access -julkaisemiseen

Pekka Nygren
Associate Editor, Silva Fennica
Sihteeri, Suomen Metsätieteellinen Seura ry

Open access -toimitustyö

- Periaatteessa Open Access -sarjan toimittaminen on samanlaista kuin painetun tieteellisen sarjan: tavoitteena on erinomainen tieteellinen laatu.
- Toimittajan tehtävät:
 - käsikirjoituksen alustava tarkastus
 - tarkastajien valinta ja kutsuminen
 - käsikirjoituksen korjaukset; mahdollisesti uusi tarkastuskierros
 - käsikirjoituksen toimittaminen julkaisukuntoon
 - julkaisujärjestelmän ylläpito

Open Access –sarjojen huono maine

- Vaikka osa open access –sarjoista on noussut parhaiden painettujen sarjojen rinnalle, mukana on suuri joukko hyvin kyseenalaisia ”tieteellisiä” sarjoja.
 - Nykyiset julkaisutyökalut mahdollistavat sähköisen julkaisusarjan perustamisen muutamassa tunnissa.
- Monet kirjoittajat olettavat, että open access –sarjoissa on helpompi julkaista kuin perinteisissä tieteellisissä sarjoissa.

Huonon maineen ongelmat toimittajan kannalta

- Huonot käsikirjoitukset työllistävät turhaan toimittajaa ja mahdollisesti tarkastajia.
- Silva Fennicassa huonoimmat käsikirjoitukset pyritään hylkäämään jo ennen tarkastuskierrosta: ei sovi aihepiiriin, surkea viimeistely, huono kieliasu, selkeät sisältövirheet.
- Toisaalta monet kirjoittajat eivät tarjoa parhaita käsikirjoituksiaan open access –sarjoihin.

Mahdollisuus: laaja levikki

- Mikäli edelläkuvatut ongelmat saadaan ratkaistua ammattitaitoisella toimitustyöllä, artikkelien vapaa luettavuus avaa myös aivan uusia mahdollisuuksia levittää tieteellistä tietoa.

Julkaisijan näkökulma

- Räättäli
 - saa kankaan ilmaiseksi
 - ottaa mitat
 - leikkaa kankaan
 - ompelee puvun
 - +työhuoneen ja ompelutarvikkeiden kustannukset
- Pitäisikö räättälin antaa puku ilmaiseksi?
- Toimittaja / julkaisija
 - ottaa vastaan käsikirjoituksen
 - hoitaa tarkastuksen
 - toimittaa käsikirjoituksen julkaisukuntoon
 - julkaisee artikkelin
 - +työtila ja ATK-kustannukset
- Pitäisikö artikkeli julkaista ilmaiseksi?

Sähköisen open access –julkaisemisen kulurakenne

- Perinteisessä paperijulkaisemisessa painatus ja postitus ei ole suhteellisesti suuri kulu.
 - Painetun niteen ostajat eivät maksa painamisesta ja postikuluista vaan ammattitaitoisesta toimitustyöstä!
- Sähköisessä julkaisemisessa toimitustyön hinta itse asiassa nousee.
 - Painotyötä muistuttava pdf vain ulkoistaa painamisen lukijalle, oikea sähköinen julkaiseminen artikkelin lisätoiminnoin lisää toimittajan työpanosta.
- Jos julkaisu on ilmaiseksi luettavissa, kuka maksaa toimittajan lounaat?

Mahdollisia maksajia

- Tutkimuksen rahoittajat
 - pitäisikö esimerkiksi Suomessa perustaa verovaroin tieteellinen kustannuslaitos?
- Mesenaatti
 - pitäisivätkö esimerkiksi Supercellin myyjät tieteellistä julkaisemista ilman tuloja hyvänä rahojensa käyttökohteena?
- Kirjoittaja
 - asettaako kirjoittajat epätasa-arvoiseen asemaan rahoituksen mukaan?

Kirjoittajamaksun ongelmia

- Vapaata luettavuutta on pidetty erinomaisena asiana kehitysmaiden tutkijoille, koska heillä ei ole ollut pääsyä kalliin kirjallisuuden **lukijoiksi**.
- Miten kirjoittajamaksut vaikuttavat heidän mahdollisuuksiinsa **julkaista** tutkimustaan?
- Maksavatko kaikki, jotka tarjoavat käsikirjoituksia vai vain hyväksytyjen artikkeleiden kirjoittajat?
 - vertaisarvioinnin hinta n. 150 € per käsikirjoitus¹
 - Silva Fennicassa hyväksytään n. 30 % käsikirjoituksista
 - vertaisarviointi n. 450 € per hyväksytty käsikirjoitus?

¹Usean sarjan keskiarvo; emme ole tehneet tarkkaa laskelmaa Silva Fennicassa.

Vapaan luettavuuden hinta

- Vapaasti luettavan artikkelin kirjoittajamaksut vaihtelevat 1 200 – 2 300 €
- halvimmat, n. 400 €:
 - vain pdf-tiedosto
 - suuri hyväksymis-% → laatu?
 - kaikki työ ulkoistettu halvan kustannustason maihin
- Ammattitaitoisesti toimitetuissa sarjoissa, joissa on huolellinen tarkastusprosessi ja korkea hylkäys-%, jo tarkastus maksaa enemmän kuin "halpasarjojen" artikkelimaksu.

Tutkimuksen rahoittaja maksaa

- Kun otetaan huomioon tutkijoiden palkat ja muut tutkimuskustannukset, yksi tieteellinen artikkeli maksaa aina kymmeniä tuhansia euroja.
 - korkeintaan 2 000 € maksu julkaisemisesta on pieni lisä,
 - (mutta jostain sekin summa on siirrettävä...)
 - Onko kehitysmaiden tutkimusrahoittajilla varaa tähän → etenkin henkilökulut usein alhaisemmat kuin pohjoisessa
- Tarkastus- ja julkaisumaksun eriyttäminen kertoisi rahoittajalle työn laadusta ja vähentäisi huonojen käsikirjoitusten tarjontaa.
- Puutteistaan huolimatta lienee paras malli.

Yhteenveto

- Vapaasti luettava, aidosti sähköinen artikkeli lisää toimitustyötä, mikä on julkaisutyön suurin yksittäinen menoerä.
- Julkaisija ei voi toimia ilman tuloja.
- Vapaan luettavuuden lisäämiseksi tutkimuksen rahoittajien pitäisi huomioida julkaiseminen osana tutkimushankkeen kokonaisuutta.
 - saadaanko lisää rahaa vai kohdennetaanko niukkuutta uudelleen?